

vedere, poziții defectuoase, oboseală musculară; la îngrădirea și limitarea afectivității copiilor; creează dependență.

Deci, folosirea calculatorului în familiarizarea copiilor cu corpul uman constituie o nouă strategie de lucru a cadrului didactic și a copiilor, un nou mod de concepere a instruirii și învățării, care îmbogățește sistemul activităților didactice pe care aceștia le desfășoară și prezintă importante valențe formative și informative.

Bibliografie

1. Cioflica, S., Iliescu, B., Prietenul meu, calculatorul – ghid de utilizare pentru preșcolari, Ed. Tehno-Art, Petroșani, 2003.
2. Cojocari, L., Gînju, S., Excursia virtuală – formă de eficiență de explorare a naturii, în: Materialele Conferinței Internaționale „Educația din perspectiva valorilor”, Ediția a X-a, Alba Iulia, 10-11 octombrie, 2018. Tom 14: Summa Paedagogica/ ed.: Dorin Opreș, Ioan Scheau, Octavian Moșin. București: EIKON, 2018, pp. 165-170.
3. Crețu, C., Instruirea asistată de calculator. Experiențe și perspective, Spiru Haret, Iași, 1994, pp. 7-23.
4. Feghiu, A., Utilizarea Tehnologiilor Informaționale și Comunicabile în educație: suport de curs, S.n. Tipogr. Reclama, Chișinău, 2013.
5. Pavel, M., Formarea inițială a viitorilor învățători prin utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicațiilor. Disponibil pe internet: <http://www.cnaa.md/files/theses/2015/23212/pavel_maria_thesis.pdf>.
6. Габдулина, З.М., Развитие навыков работы с компьютером у детей 4-7 лет Учитель, Волгоград, 2010.

ÎNTREBAREA – FORMĂ DE DEZVOLTARE INTELECTUALĂ A COPIILOR PRIN LIMBAJ

Liuba MOCANU, dr., conf. univ.

Summary

One of the problems of early childhood development is intellectual development. Intellectual education is a component of

education that, through scientific and humanistic values, contributes to the formation and development of intellectual capacities, cognitive and instrumental function, assimilation schemes, operating structures, motivations, etc., as well as all the mobiles that trigger, the activity of the educational object directed in this direction [3].

Majoritatea psihologilor (F.A., Sohin. L. S. Vâgotski, N.N. Podiakov, A V. Zaporojeț etc.) menționează că educația intelectuală reprezintă o influență cu un scop bine determinat, privind influența adulților asupra dezvoltării active a activității mentale a copiilor, îndeosebi a interrelaționării gândirii și a limbajului. Aceasta include: informații despre lumea înconjurătoare, sistematizarea lor, formarea intereselor cognitive, a priceperilor intelectuale, dezvoltarea competențelor cognitive etc. În majoritatea cercetărilor efectuate de către L. S. Vâgotski, comunicarea copilului cu adultul reprezintă mijlocul principal de dezvoltare a proceselor mentale [apud 7].

Scopul cadrului didactic este nu doar de a înarma copilul cu diverse cunoștințe, dar, îndeosebi, de a-l pregăti ca acesta singur să obțină asemenea cunoștințe. Astfel, el formează capacitățile fiecărui copil spre a recurge la activitatea intelectual-verbală. În acest sens se confirmă ideea predecesorilor că limbajul este mijloc atât de comunicare, cât și de cunoaștere, că ultima, adică cunoașterea nu poate fi concepută în afara limbajului.

Se susține că copiii se nasc „mici oameni de știință”. Este concluzia la care a ajuns psihologul francez Jean Piaget, după ce a studiat amănunțit problema dezvoltării cognitive a copiilor. Imediat după naștere, copiii învață cum să-și folosească simțurile pentru a explora lumea din jurul lor. Pentru ca mai târziu, să se folosească de imaginație, memorie, gândire și atenție. La vârsta de 3-6 ani, obiectele mișcătoare și vorbărețe alcătuiesc universul copilului. Prin intermediul lor, copilul comunică și se dezvoltă. Cercetătorii consideră că peste 80% din cunoștințele pe care le are adultul sunt achiziționate în vârsta timpurie. Datorită valorii imense a acesteia,

educația intelectuală ocupă un loc esențial în ansamblul activității educative [7].

Reieșind din cele expuse, din definițiile conturate, se desprind două aspecte fundamentale ale educației intelectuale. Este vorba despre aspectul *informativ*, care vizează cantitatea și calitatea informației științifice și umaniste ce urmează a fi transmisă și asimilată de copii, și cel *formativ*, ce se referă la efectele asimilării acestei informații asupra intelectului copilului în procesul dezvoltării sale.

Ca proces complex, formarea intelectuală presupune:

- elaborarea unor capacități intelectuale de natură instrumentală (însușirea limbii materne, a scrisului-cititului);

- formarea capacităților intelectuale operaționale și funcționale care vizează toate capacitățile intelectuale, întreg intelectul uman (dezvoltarea gândirii, a operativității generale, cultivarea capacității de comunicare);

- cultivarea motivației învățării, în ideea optimizării relației dintre copil și procesul de învățare;

- stimularea, dezvoltarea creativității ca dimensiune psihologică a personalității, favorizând găsirea de soluții noi pentru solicitările cărora este supus individual;

- familiarizarea cu metodele și tehnicile de muncă intelectuală și însușirea diverselor strategii cognitive [3].

Dacă ne oprim doar la capacitățile vizate, acestea sunt:

- Capacități de cunoaștere – dezvoltarea proceselor intelectuale: limbaj, gândire, memorie, creativitate.
- Capacitatea de observare – dezvoltarea atenției, a simțurilor prin crearea de situații specifice.
- Capacități de operare mintală: analiza, sinteza, abstractizarea, generalizarea, compararea, inducția, deducția etc.

Dezvoltarea intelectuală are loc, în diverse măsuri, în toate procesele de activitate: în comunicare, în activitatea cu obiectele, în joc, în procesul de învățare, de muncă etc. O problemă, o formă, la care ar putea recurge cadrul didactic întru a dezvolta copilul intelectual, ar fi cea a întrebării.

Termenul „întrebare” are o arie atât de extinsă în utilizare, încât creează impresia a ceva foarte evident, ce nu necesită discuție. În multe dicționare nici nu-i găsim explicarea. Pe de altă parte, cuvântul „întrebare” exprimă o noțiune extrem de complicată. În analizele realizate, la adresa termenului vizat, se vorbește despre următoarele două conotații: 1) propoziție sau adresare, ce necesită un răspuns, o explicare, informație și care poate fi calificată drept „judecată incompletă” sau „structură cu date insuficiente” [apud 2], susținând o relație între doi termeni, din care unul se cere a fi determinat [2, p. 13] și 2) problemă ce necesită soluționare.

Dacă ne referim la prima semnificație, întrebarea constituie o categorie lingvistică și logică, în al doilea caz însă – gnoseologică și psihologică. Din punct de vedere logic, întrebarea apare întru a afla ceva. Astfel, P. Dekart releva că orice întrebare necesită o doză de necunoaștere, de altfel întrebarea ar fi inutilă. Începând cu Socrate, întrebarea era examinată drept sursă a dialogului intern și extern. Aristotel, alături de știința despre silogism, vorbește despre întrebare drept formă a gândirii logice, fundament, temelie, formă a dialogului.

În psihologie, întrebarea este examinată drept stimulator al gândirii. Dat fiind faptul că procesul gândirii începe întotdeauna cu o întrebare, înseamnă că scopul gândirii este răspunsul la întrebare. În acest sens, S. A. Rubinștein considera întrebarea drept „primul...indiciu” în apariția activității mintale și a înțelegerii” [6].

Pentru Ali Farabi, întrebarea era parte a artei de a întreține o conversație euristică. Anume această formă de conversație, relevă, mult mai târziu, M. N. Skatkin, reprezintă forma de învățământ prin întrebare și răspuns, prin care pedagogul nu comunică copiilor cunoștințe de-a gata, ci, prin întrebările reușit formulate și adresate, îi

pune pe aceștia ca ei singuri, în baza cunoștințelor, experienței deja avute, să ajungă la noi concluzii, reguli, noțiuni, aceasta fiind una dintre condițiile educației intelectuale. Întrebările anticipează, în planul gândirii, operațiile de efectuat, mijlocesc trecerea de la o operație la alta, schimbă direcția gândirii, fac trecerea de la o cunoaștere imprecisă și limitată, la o cunoaștere precisă și completă. „O întrebare este o invitație la acțiune, este un ferment al activității mintale, un instrument de obținere a informației”, menționează I. Cerghit [apud 2].

V.V. Zabotin [8], într-un studiu asupra rolului cognitiv al întrebărilor în procesul de învățare, conchide că „întrebarea este o formă deosebită de gândire, aflată la granița dintre necunoscut și cunoscut și care prevede raționamentele și noțiunile noi și, ca atare, contribuie la formarea acestora.” Și „de aceea, funcționează activ în orice situație de învățare” [apud 2]. Procesul însușirii cunoștințelor de către copiii depinde în foarte mare măsură de gradul de înțelegere a întrebărilor ce se pun în timpul predării noului material, de corectitudinea acestora.

Se consideră că întrebarea este începutul cunoașterii și al progresului cognitiv și că veritabila cunoaștere nu constă atât în răspuns (lucru susținut de majoritatea cercetătorilor), cât în punerea permanentă a unor întrebări și în urmărirea neconținută a unor răspunsuri care vor da naștere unor noi întrebări [2].

În funcție de obiectivul propus, este foarte important să știm a pune întrebări, să stăpânim o bună tehnică în domeniu, fapt ce necesită cunoașterea tipurilor întrebărilor. De-a lungul timpului întrebările au fost clasificate, evident, după mai multe categorii. Un tip de clasificare se bazează pe *forma întrebării*. În această categorie sunt incluse *întrebările deschise*, propice în orice moment, care oferă posibilitatea unor comentarii largi, permit răspunsuri concrete, cuprinzătoare, dă interlocutorului întreaga libertate pentru a-și formula răspunsul, permite obținerea de informații și păreri mai complete și mai nuanțate [4, p. 127]. O altă clasificare ar fi cea *după*

funcție, în care se încadrează întrebările principale, întrebările exploratorii sau complementare și întrebările de control

Din punct de vedere al *productivității*, acestea se grupează în problematizante, înalt productive, puțin productive și reproductive. În acest cadru de referință, V.V. Zabotin, de exemplu, propune următoarea clasificare, la care se recurge începând din etapa timpurie:

- reproductiv-mnemotehnice (Ce este ? Ce ați avut ?);
- reproductiv-cognitive (Care este? Care sunt ? Cine ? Când ?);
- productiv-cognitive (De ce? Ce s-ar întâmpla dacă...? Dacă...atunci ?).

Primele două categorii de întrebări reproductive îndeplinesc o funcție predominant cognitivă, cele productiv-cognitive (cauzale, relaționale, ipotetice...) sunt reprezentative pentru orientarea activității gândirii spre operații superioare. Aceste tipuri de întrebări au un caracter problematic. Și acestea, la rândul lor, pot fi grupate în:

1. Întrebări ce solicită deducerea unei însușiri dintr-o experiență, acțiune dată.
2. Întrebări care îi orientează pe copii spre tehnicile de investigare utilizate.
3. Întrebări cu caracter ipotetic.
4. Întrebări cu caracter cauzal etc. [8].

Întrebările care invită subiecții să reflecteze, să speculeze, să reconstruiască, să-și imagineze, să creeze, sau să cântărească un răspuns cu grijă ridică nivelul gândirii acestora și îi învață că gândirea lor are valoare, că pot contribui la comunitatea ideilor și convingerilor.

În didactica modernă se vorbește despre diverse tipuri de întrebări, spontane sau premeditate, determinându-l pe copil să învingă dificultățile inerente cunoașterii, care canalizează comunicarea cadru didactic – copil – copil în direcția căutării și

explorării astfel încât să se ajungă la rezultatul scontat: descoperirea de noi cunoștințe.

Așadar, „cheia tuturor succeselor este, fără discuție, semnul de întrebare?” – scria Balzac; datorăm cele mai multe din descoperiri lui „cum”, iar înțelepciunea în viață constă poate în a te întreba „de ce?”.

Bibliografie

1. Bruner, J. S., Procesul educației intelectuale, Ed. Științifică, București, 1970.
2. Cuceș, C., Pedagogia generală, Iași, 2002.
3. Educația intelectuală. <http://www.scritub.com/sociologie/psihologie/>
4. Popescu, D., Arta de a comunica, Editura Economică, București, 1998.
5. Văideanu, G., Educația la frontiera dintre milenii, București, 1988.
6. Аверьянов, Л. Я., Почему люди задают вопросы, М., 1993.
7. Умственное воспитание детей дошкольного возраста, М., 1984
8. Заботин, В.В., Опознавательной роли вопросов в обучении, în: Советская педагогика, N 9, 1967, pp. 47-58

OPTIMIZAREA PROCESULUI DE FORMARE A REPREZENTĂRILOR DESPRE NUMERELE NATURALE LA COPIII DIN GRUPA PREGĂTITOARE PRIN PRISMA POVEȘTILOR

Mihaela PAVLENCO, dr., lector

Summary

This article aims the process of forming elementary mathematical representations through the literary creation, namely through stories. Stories constitute a rich arsenal not only for the formation the literary-artistic and emotional skills, but also for the representations of number, of counting capacity.

Vârsta preșcolară mare reprezintă perioada în care se înregistrează cele mai pregnante ritmuri în dezvoltarea intelectuală a